
Kronika

Josip Ribičič: Kokošji rod. Mladim in starim v pouk in zabavo. Gorica 1924. Izdala in založila »Narodna knjigarna». Str. 74.

Skoro nezaupno vzameš droben zvezčič živalskih dogodbic v roke, odložiš ga pa zamišljen in spremenjen, kajti ob čitanju teh povestic «v pouk in zabavo» so te prevzele misli o visokih stvareh, o nič manj in nič bolj važnih kot je — smešnost in resnost življenja.

N. h Današnji čas vprav kliče po satiri, po komediji, po — basni. Še nikdar niso bila nasprotstva med dobrim in zlom tako očitna, tako izostrena kot sedaj, *N. h* ki te nehote silijo, da se zamisliš v samega sebe in v svoj odnos do sveta. Barvitost, odtenki, nejasni prelivs — vse to je za nami, življenje je zdaj v znamenju belih in črnih ploskev in črt, v znamenju tipičnosti, v znamenju večno veljavnih izrazov. Med izrazila takih splošnosti in vseobčnosti spadajo tudi basni. Ezopstvo, lafontainestvo, krilovstvo še vedno živi, danes bolj kot kdaj. Ribičičeva knjižica ima baš za to svojo ceno in upravičenost. Roman sedanjosti te ne bi morda toli zgrozil kot dejanje in nehanje tega «Kokošjega rodu», ki so mu v napoto vsi oni petelini, ki kukurikajo dokaj drugače kot so jih prisilili dobri vzgojitelji. V «Nadlogi» imaš na desetih straneh osnutek prave tragedije reformatorja, ki za svoje veliko delo žanje sovraštvo. «Pokazal si solnce, še preden so bila srca za to godna. Pokazal si krivico, še preden so spoznali pravico! Namesto, da bi zbrusil srce, si zbrusil kremplje.» (Str. 10.)

V «Umetniku» je pisatelj do zadnjih možnosti razgalil glupost in lopovstvo povprečnikov, ki niso že kmalu dobili o sebi tako klasične podobe, kot baš v tej zgodbici, navidez stari in stokrat ponavljani, pa vendar napisani tako sveže, ostro in srčno, da zasluži vso pozornost. In «Gospa Krasnokrila!» Kak sijajen spomenik na čast vsem parvenujem in brezdušnim vsiljivcem, ki jim je «velika doba» omogočila vzgon iz teme na nezaslužene prestole. Pa pisatelj gre še dalje. Dotaknil se je najbolj perečih vprašanj, ki jih naš narod na lastni koži doživlja, naš narod, ta večni hlapec Jernej in Šime Sirotnik, ki ga poganjajo sem in tja kot brezdomca (Kikiriki in Kukeriki), ki se v svojo lastno propast rajši izživlja in slabi v nesrečnih pretehtavanjih in cepljenjih in le premnogokrat nasede «Izkušnjavcu» (str. 41.), da prepozno objokuje svoj «Izgubljeni dom» (str. 49.). «Kokot» — zaključna zgodba — pa je podoba vedno mirnega, vedno si enakega, vseurejajočega razuma, vtelesba reda in postave, ki nje kršitev izzove razdejanje in zmedo. Baš ta poslednja basen, ki je tako preprosta in vodoravna, se mi zdi miselno najmočnejša in najtehtnejša.

Ponavljam: Ribičičeva knjiga je plod velikega spoznanja, ostrega opazovanja in jedrovitega oblikovanja. Mnogo je vredna, ker sili k premišljevanju. Dandanes pa smo prepotrebni del, ki oživljajo tvoreče misli, ki usmerjajo k edino pravilnemu — življenju.

Miran Jarc.

KRONIKA

Dr. Fr. Kos. (24. XII. 1853. — 14. III. 1924.)

Fr. Kos je bil rojen v Selcih pri Škofji Loki, študiral je v Kranju, Ljubljani in na Dunaju, kjer je tudi postal doktor modroslovja. Kot profesor zgodovine je služboval v Kopru, kjer je bil tudi okrajni šolski nadzornik, in v Gorici, odkoder se je ob svetovni vojni naselil na Dunaju in končno po preobratu v Ljubljani, kjer je sklenil svoje delavno življenje.